
TEORIJA PROIZVODNJE

Neoklasična teorija je univerzalna i sveobuhvatna teorija ekonomike proizvodnje.

- Ona definira ekvilibrij i temelji se na slijedećim pretpostavkama:
    - ✓ **Savršeno predviđanje**
    - ✓ **Maksimalna dobit u promatranom razdoblju cilj je ekonomske aktivnosti**
    - ✓ **Statički pogled na proizvodne procese (kratki rok)**
    - ✓ **Neograničena djeljivost sredstava za proizvodnju i proizvoda**
-

- **Maksimalni profit u određenom razdoblju postignut je kad su ispunjena sva tri uvjeta ekvilibrija:**
  - Optimalni intenzitet proizvodnje ili optimum količine inputa (odnos proizvodni faktor-proizvod)
  - Optimalna kombinacija proizvodnih faktora
  - Optimalna proizvodna kombinacija (optimalan odnos proizvod-proizvod ili “optimum crop mix”)

Odnos **inputa** i **outputa** naziva se PROIZVODNA FUNKCIJA

Proizvodna funkcija uvijek opisuje fizički odnos između inputa, kao neovisne i outputa kao zavisne varijable

$$Q = F (K,L)$$

Proizvodna funkcija pokazuje maksimalnu količinu proizvoda (output) koju neka tvrtka može proizvesti uz svaku zadanu kombinaciju inputa

---

Oblici proizvodne funkcije

proporcionalna (linearna)

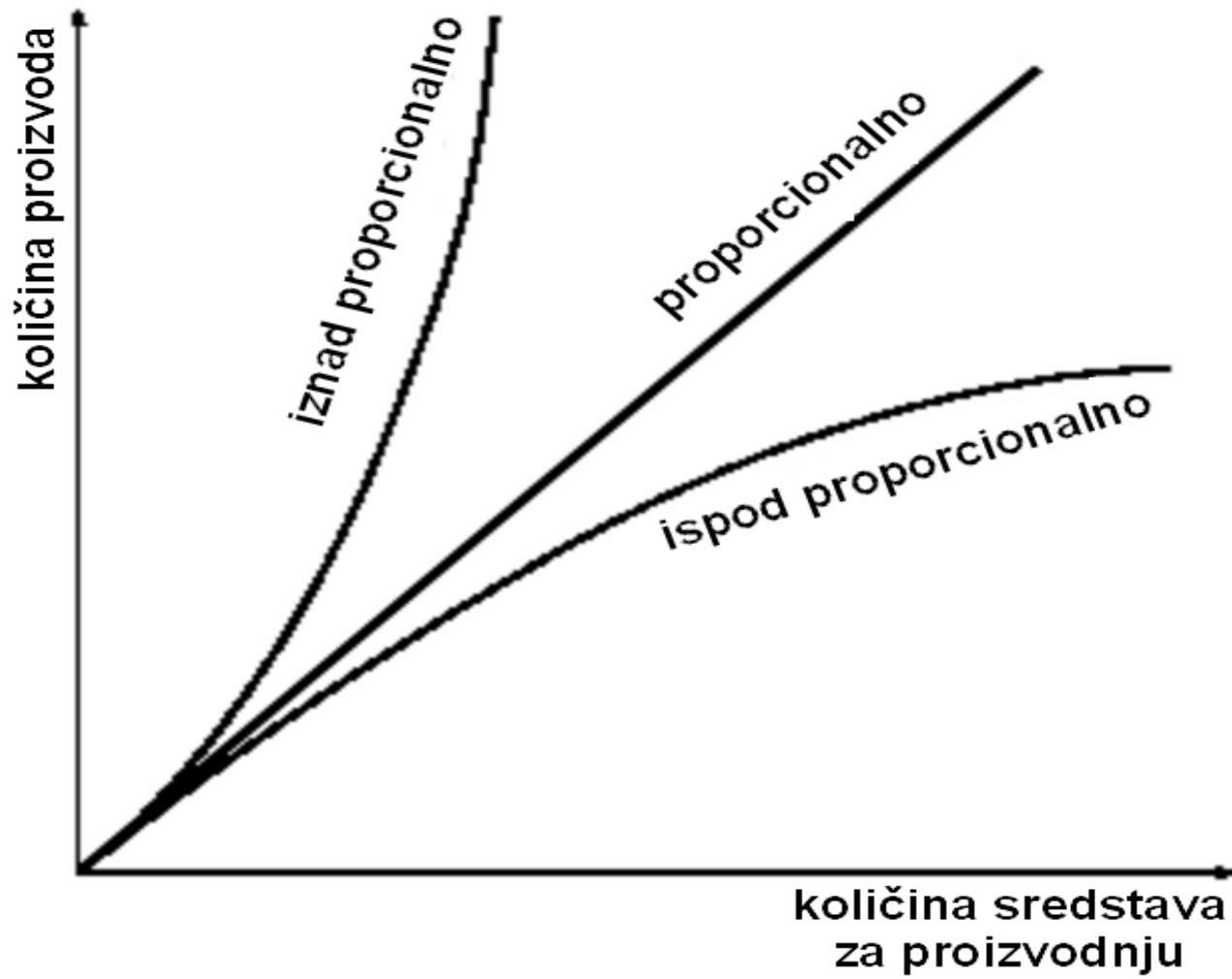
ispod proporcionalna (degresivna)

iznad proporcionalna (progresivna)

ispod proporcionalna u početku, a iznad proporcionalna kasnije (Neoklasični model)

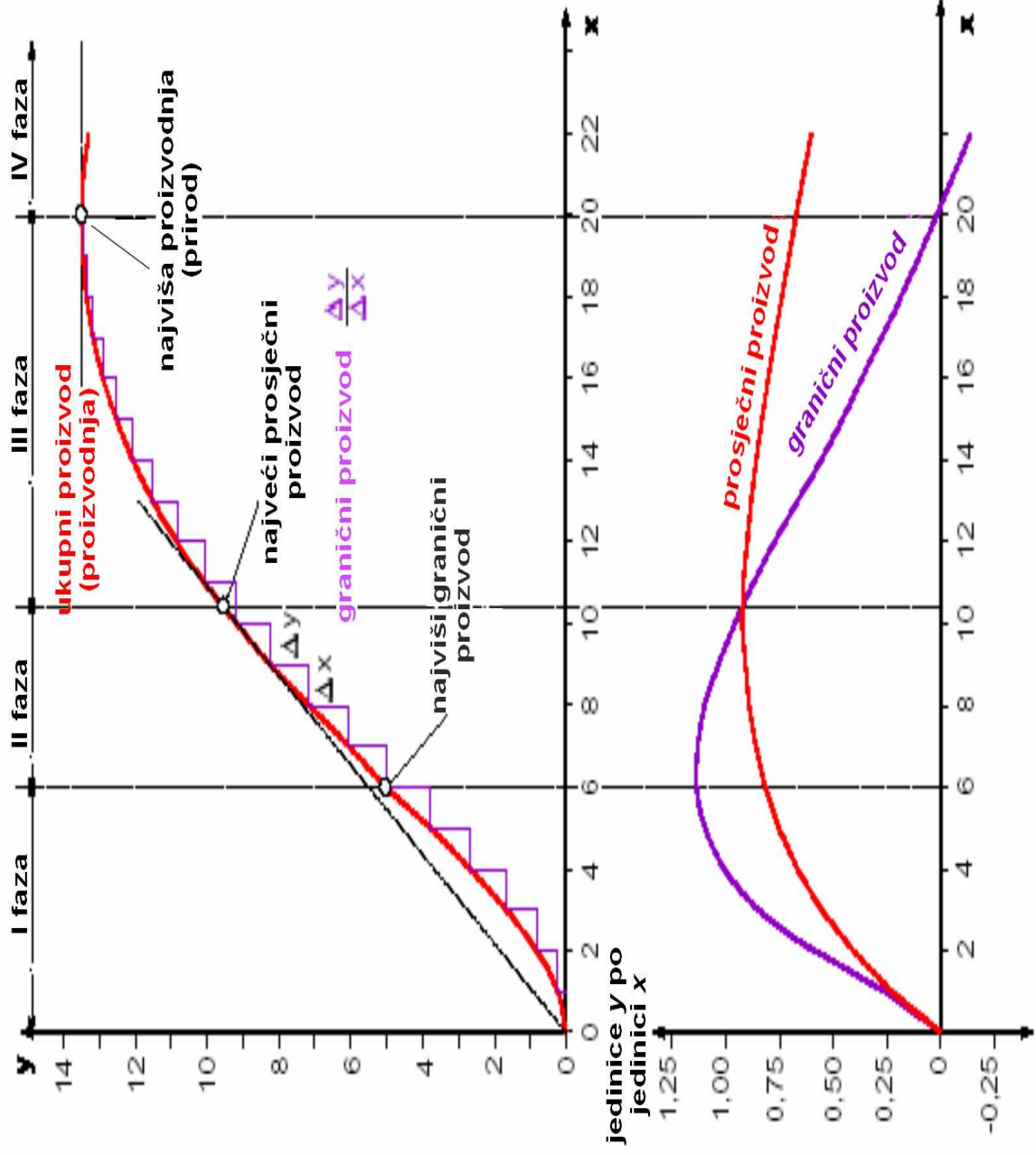
proporcionalna s linijom kapaciteta (linearno ograničenje)

$$Y = f(L, K = \text{konst.})$$

Količina rada= x	Količina kapitala	Ukupna proizvodnja =y	Prosječni proizvod= y/x	Granični proizvod= dy/dx
0	10	0	-	
1	10	10	10	10
2	10	30	15	20
3	10	60	20	30
4	10	80	20	20
5	10	95	19	15
6	10	108	18	13
7	10	112	16	4
8	10	112	14	0
9	10	108	12	-4
10	10	100	10	-8

Zakon opadajućih prinosa

- Svakim dodatnim povećanjem nekog inputa (dok su ostali inputi fiksni) nakon dostizanja određene točke dovodi do smanjenja dodatnog inputa
-

Zadatak 1:

Popuni tablicu i nacrtaj graf

X	Y
0	0
1	30
2	70
3	120
4	160
5	190
6	210
7	224
8	216
9	207
10	190

Funkcija troškova

- Geometrijski se transpozicija proizvodne funkcije u funkciju troškova može objasniti kao prevrtanje apcise i ordinate i zrcaljenje proizvodne funkcije u koordinatni sustav u kome je količina inputa iskazana vrijednosno (novčano)
- Funkcija troškova ima prema tome ordinatu s novčanim jedinicama i apcisu s fizičkim jedinicama
- $Y = f(x)$ $c = f(y)$

Teorija troškova

Teorija troškova je dio mikroekonomske analize koja proučava nastanak, obilježja i ponašanje troškova u poslovnim procesima.

Trošak se definira kao utrošak različitih dobara (materijala, vremena, novca i znanja) potrebnih za nastanak nekog proizvoda ili usluge što će se realizirati prodajom na tržištu.

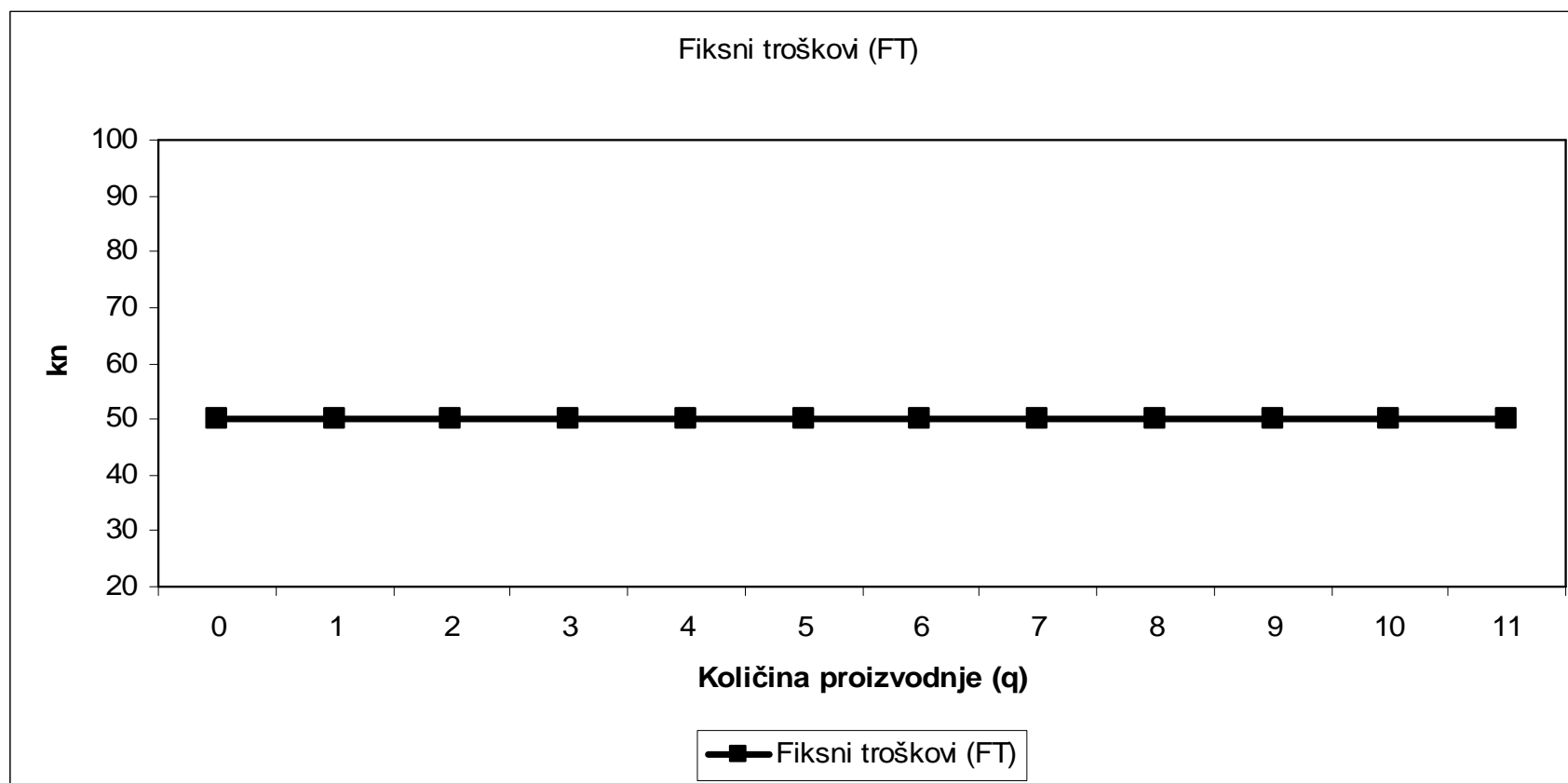

Evidencija i nadzor nad troškovima ima tri glavne zadaće:

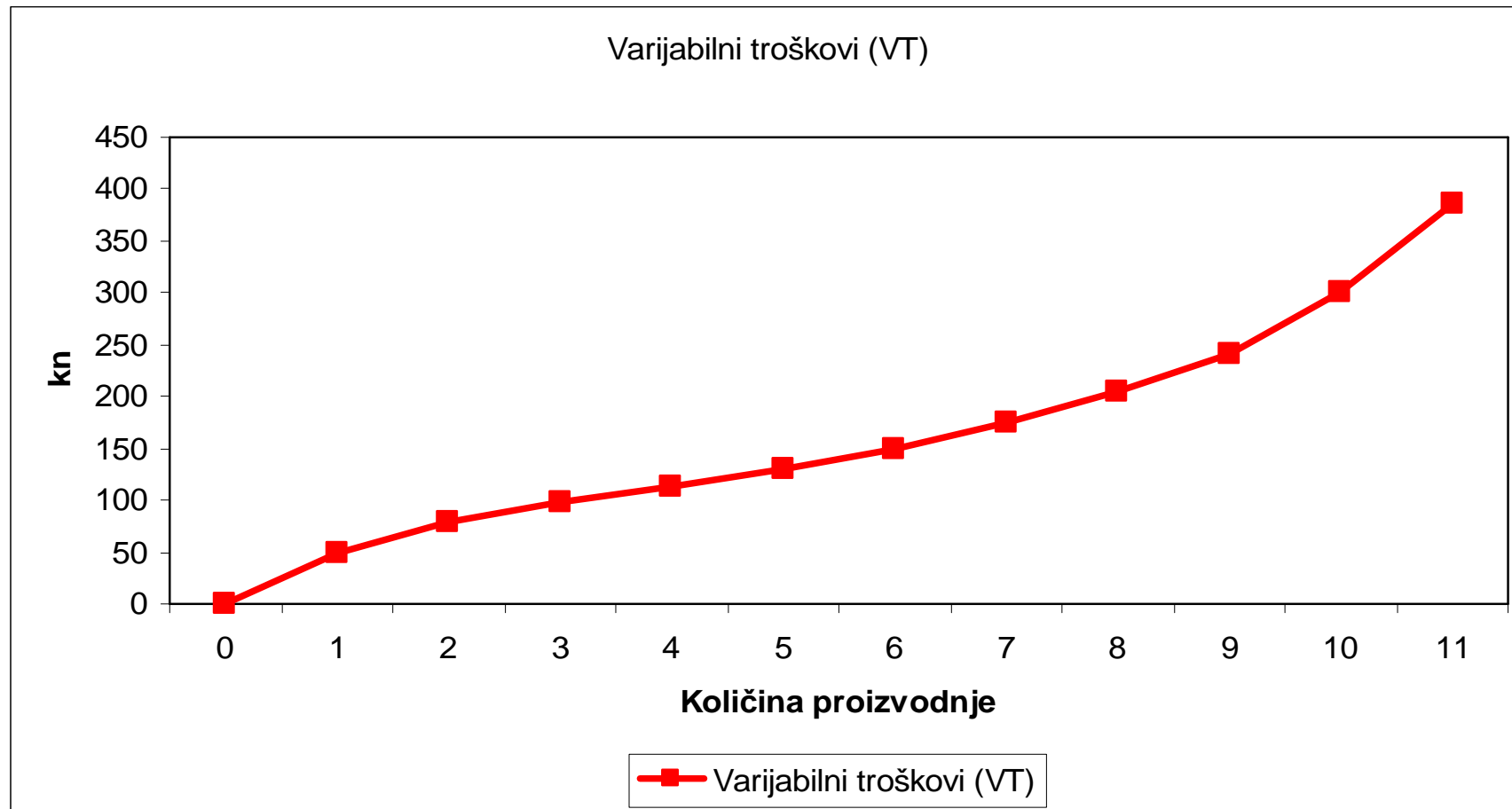
- Utvrditi razliku troškova i prihoda, tj. gubitak ili dobitak u poslovanju
  - Izmjeriti učinkovitost poduzeća u odnosu na ostale konkurente (troškovna efikasnost) i
  - Osigurati informacijsku podlogu za poslovno odlučivanje
-

KRITERIJ PODJELE	VRSTA TROŠKOVA
Vrijeme nastanka	- Planski (budući, očekivani) - Stvarni (povijesni)
Mjesto nastanka	- Pogon (Proizvodnja) - Administracija (uprava i prodaja)
Prirodne vrste (podrijetlo)	- Sirovine i materijal - Usluge - Rezerviranja za troškove i rizike - Amortizacija - Vrijednosno usklađivanje i revalorizacija - Osooblje - Financiranje
Poslovne funkcije	- Nabava - Proizvodnja - Prodaja - Financije - Uprava (Management)
Način uračunavanja u cijenu koštanja gotovih proizvoda	- Izravni (direktni) - Opći (Indirektni, neizravni, režijski)
Stupanj iskorištenja kapaciteta	- Fiksni (stalni) - Varijabilni (promjenjivi)
Broj proizvoda	- Po jedinici - U masi

Fiksni (stalni) troškovi poduzeća su troškovi koji se ne mijenjaju s visinom iskorištenja kapaciteta.

Varijabilni (promjenjivi) troškovi su troškovi koji se mijenjaju s promjenom obujma proizvodnje.

-
- a) degresivno varijabilni troškovi - rastu s povećanjem proizvodnje međutim porast troškova je ispod proporcionalan rastu proizvodnje što dovodi do smanjenja prosječnih varijabilnih troškova.
  - b) progresivno varijabilni troškovi - rastu brže od proizvodnje uslijed čega porast proizvodnje dovodi do rasta prosječnih varijabilnih troškova
  - c) proporcionalni varijabilni troškovi - rast proizvodnje stvara proporcionalni rast troškova pa se prosječni varijabilni troškovi ne mijenjaju.
-

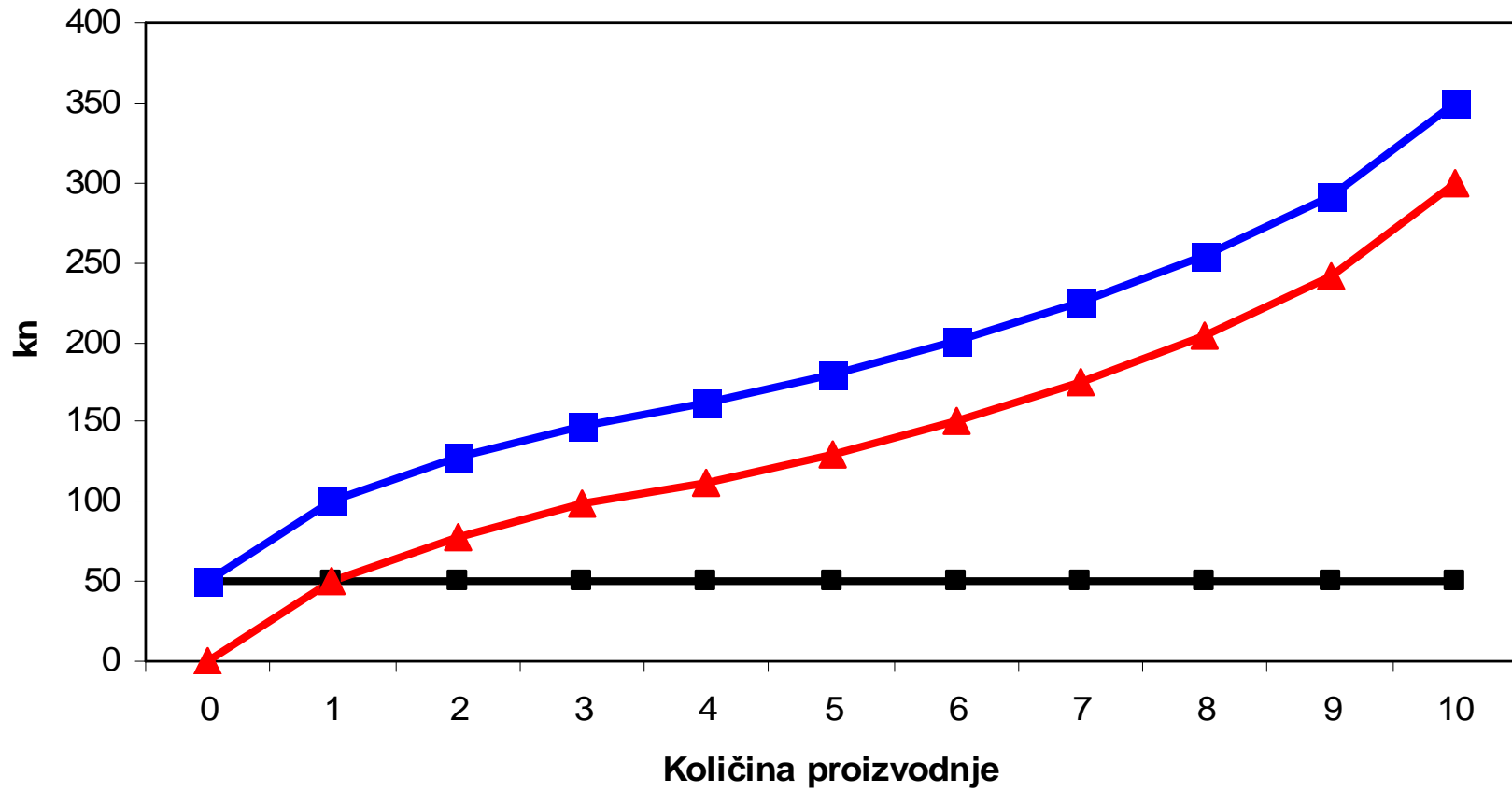

$$UT = FT + VT$$

Količina proizvodnje (q)	Fiksni troškovi (FT)	Varijabilni troškovi (VT)	Ukupni troškovi (UT)
0	50	0	50
1	50	50	100
2	50	78	128
3	50	98	148
4	50	112	162
5	50	130	180
6	50	150	200
7	50	175	225
8	50	204	254
9	50	242	292
10	50	300	350
11	50	385	435

Ukupni troškovi (UT)

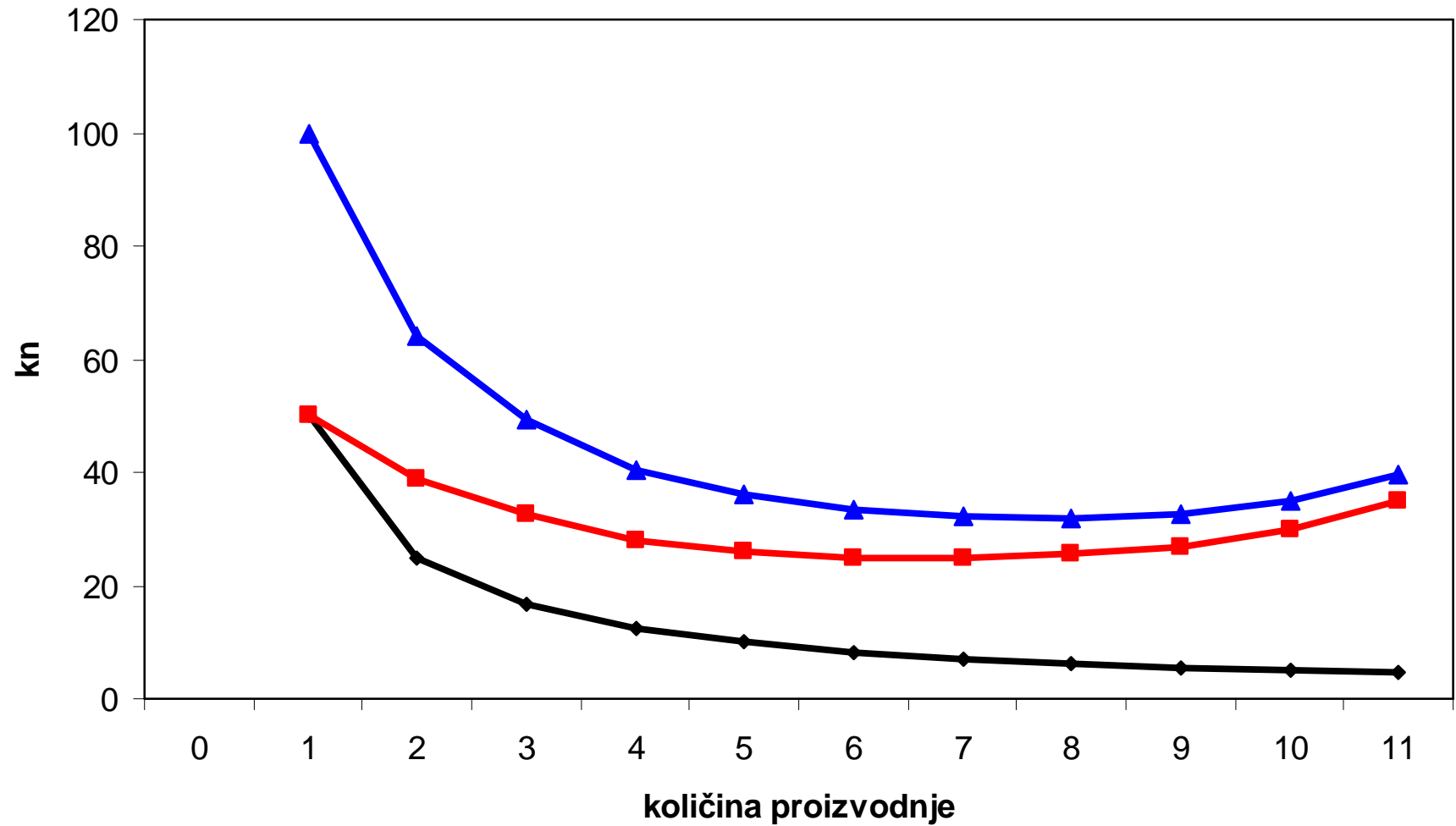
■ Fiksni troškovi (FT) ▲ Varijabilni troškovi (VT) ■ Ukupni troškovi (UT)

Prosječni troškovi

- Troškovi po jedinici proizvodnje

Količina proizvodnje (q)	Prosječni fiksni trošak (ft)	Prosječni varijabilni trošak (vt)	Prosječni ukupni trošak (ut)
0			
1	50,00	50,00	100,00
2	25,00	39,00	64,00
3	16,67	32,67	49,33
4	12,50	28,00	40,50
5	10,00	26,00	36,00
6	8,33	25,00	33,33
7	7,14	25,00	32,14
8	6,25	25,50	31,75
9	5,56	26,89	32,44
10	5,00	30,00	35,00
11	4,55	35,00	39,55

Prosječni troškovi

—◆— Prosječni fiksni trošak (ft) —■— Prosječni varijabilni trošak (vt) —▲— Prosječni ukupni trošak (ut)

Granični troškovi

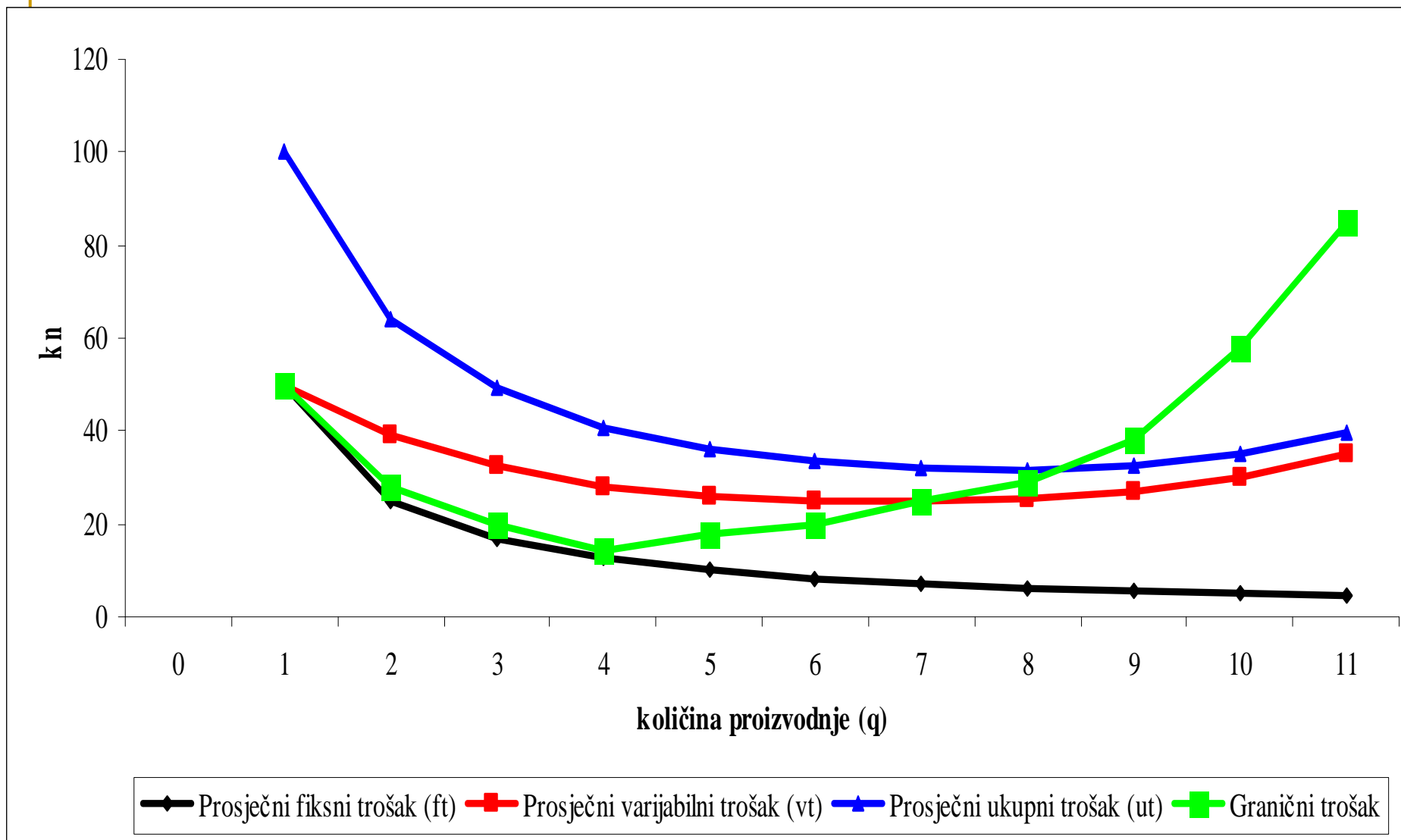
- porast troška koji nastaje zbog proizvodnje jedne dodatne jedinice proizvoda

$$gt = \Delta VT / \Delta q = \Delta UT / \Delta q$$

Određivanje graničnog troška jedno je od ključnih zadataka u ekonomici poslovanja jer se temeljem graničnog troška određuje optimalna razina proizvodnje.

Količina proizvodnje (q)	Fiksni troškovi (FT)	Varijabilni troškovi (VT)	Ukupni troškovi (UT)	Granični trošak (gt)
0	50	0	50	
1	50	50	100	50
2	50	78	128	28
3	50	98	148	20
4	50	112	162	14
5	50	130	180	18
6	50	150	200	20
7	50	175	225	25
8	50	204	254	29
9	50	242	292	38
10	50	300	350	58
11	50	385	435	85

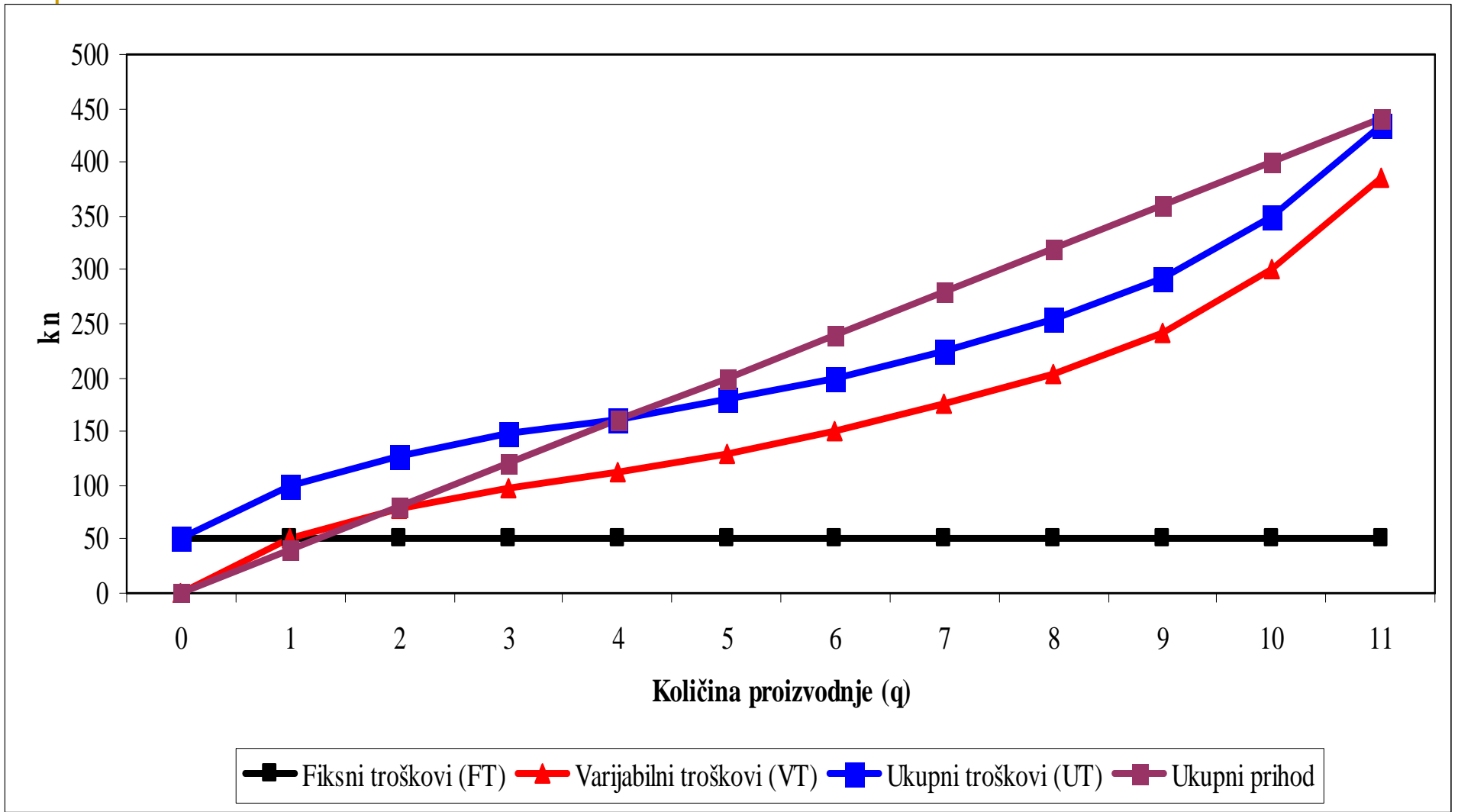
Ukupni prihod

Ukupni prihod je vrijednosno izražena količina naplaćenog novčanog kapitala jedne tvrtke u određenom vremenskom razdoblju

$$UP = q * pc$$

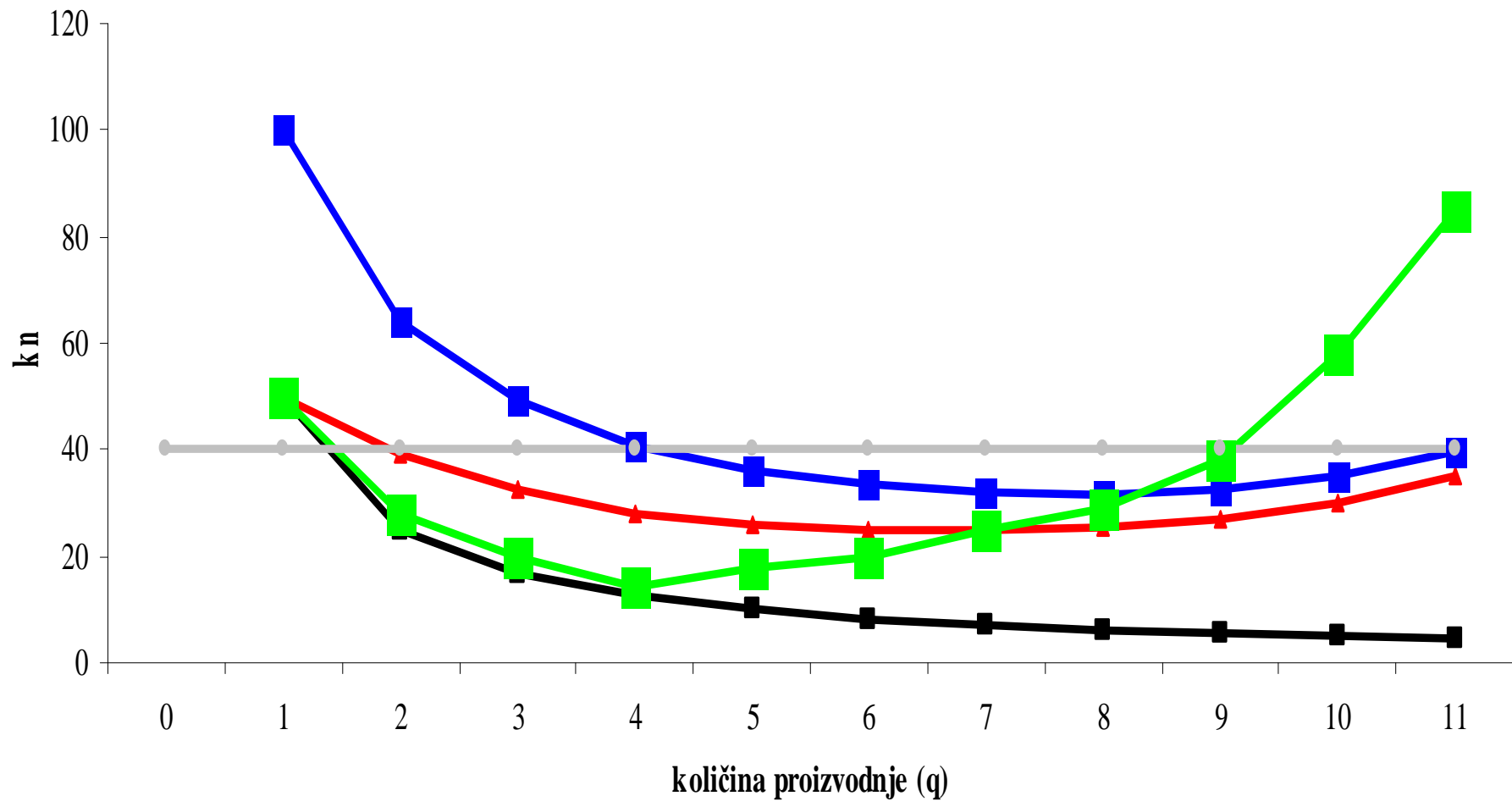
Financijski rezultat

Financijski rezultat je razlika između prihoda i troškova pri određenom volumenu proizvodnje

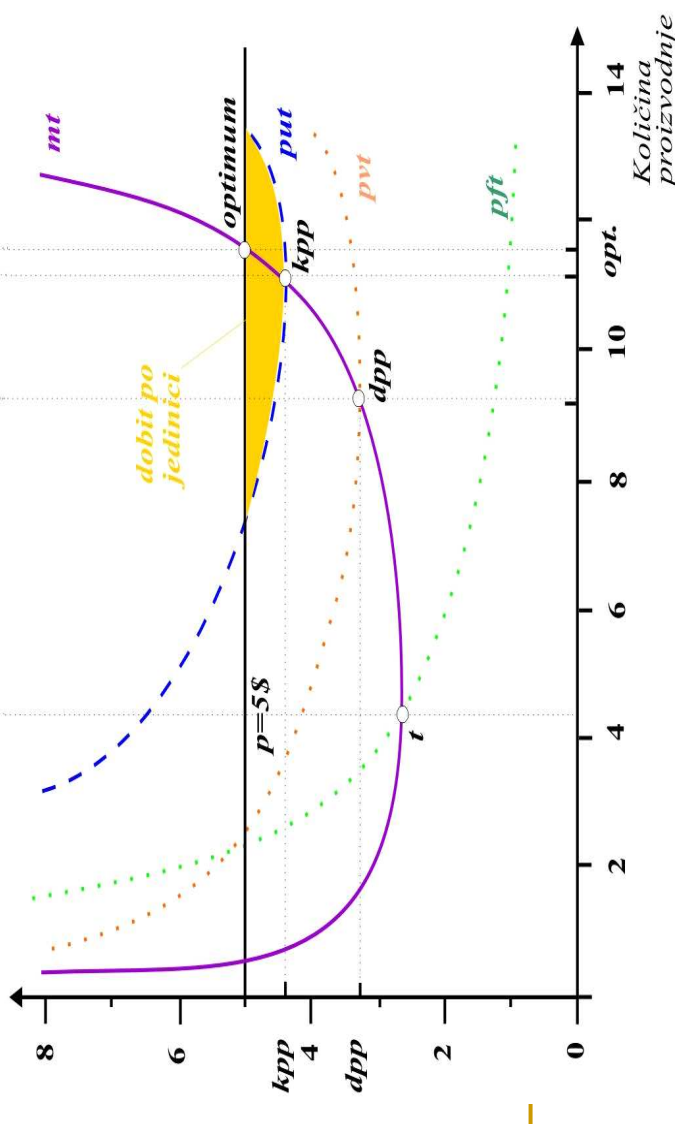
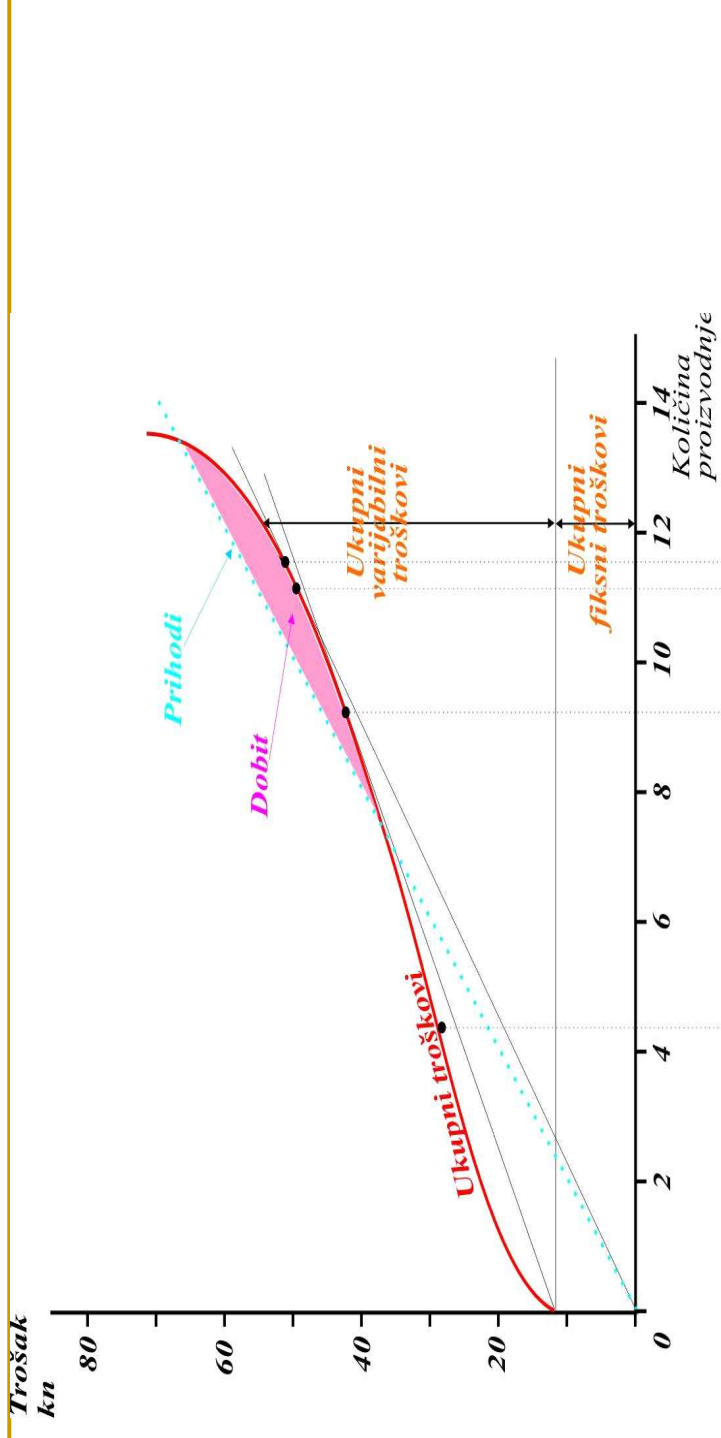
$$FR = UP - UT$$

$$fr = pc - ut$$

Prosječni fikсни trošak (ft)
  Prosječni varijabilni trošak (vt)
  Prosječni ukupni trošak (ut)
  Granični trošak

■ KRITERIJI EKONOMSKOG OPTIMUMA

1. $p_y = \frac{dx}{dy} p_x$

2. $\frac{dy}{dx} p_y = p_x$

3. $dy p_y = dx p_x$

Uz cijenu inputa od 20 novčanih jedinica (n.j.)
i cijenu outputa od 0,80 n.j. odredi
ekonomski optimum

Gdje se nalazi ekonomski optimum ako je
cijena inputa 30n.j.

Gdje je ekonomski optimum ako je cijena
inputa 35, a cijena outputa 1.00 n.j.

Određivanje optimalne intenzivnosti proizvodnje moguće je geometrijski uz pomoć tablica i aritmetički

Dana je proizvodna funkcija

$$Y = 0,75x - 0,0031x^2$$

$$p_y(\text{cijena proizvoda}) = 6\$$$

$$p_x(\text{cijena inputa}) = 1,20\$$$

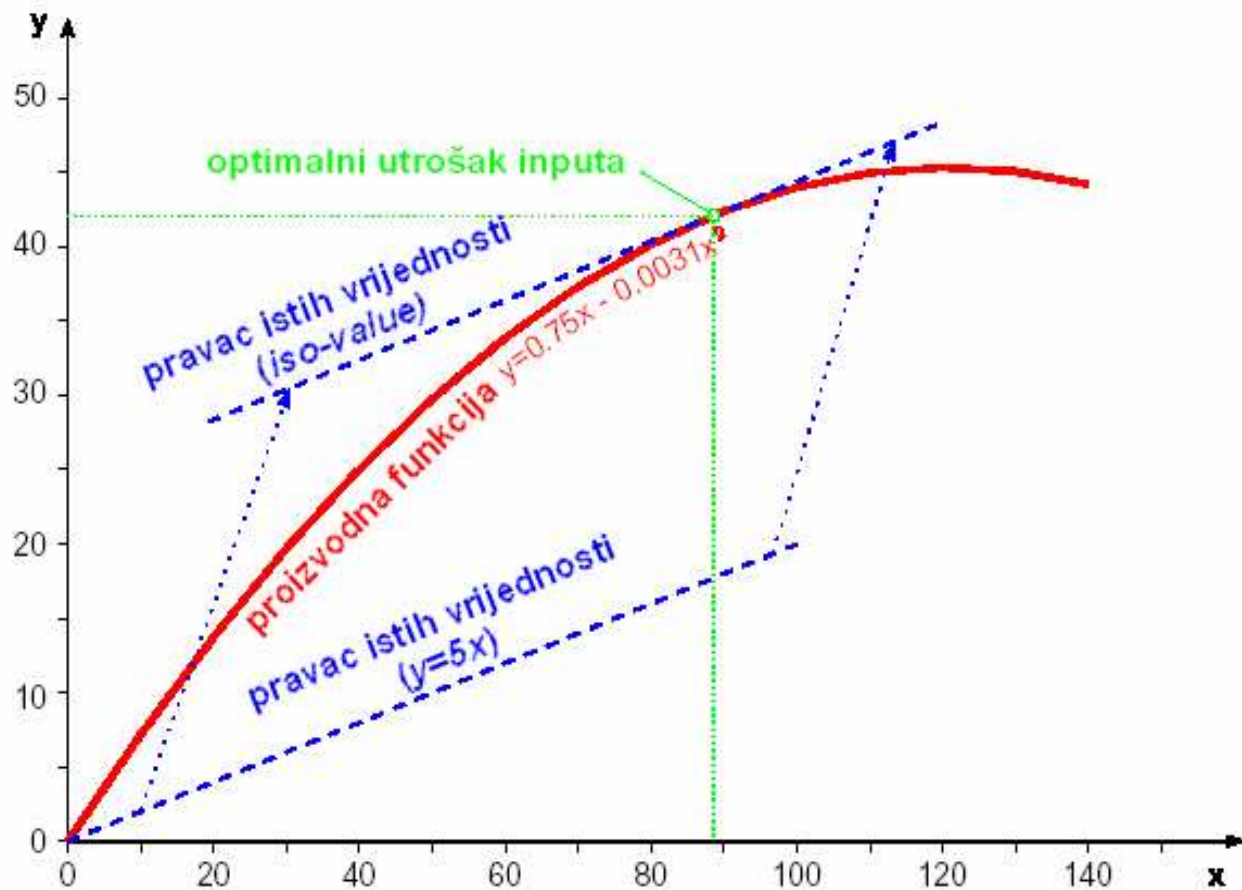
Izračunati a) matematički, b) geometrijski, c) uz pomoć tablica

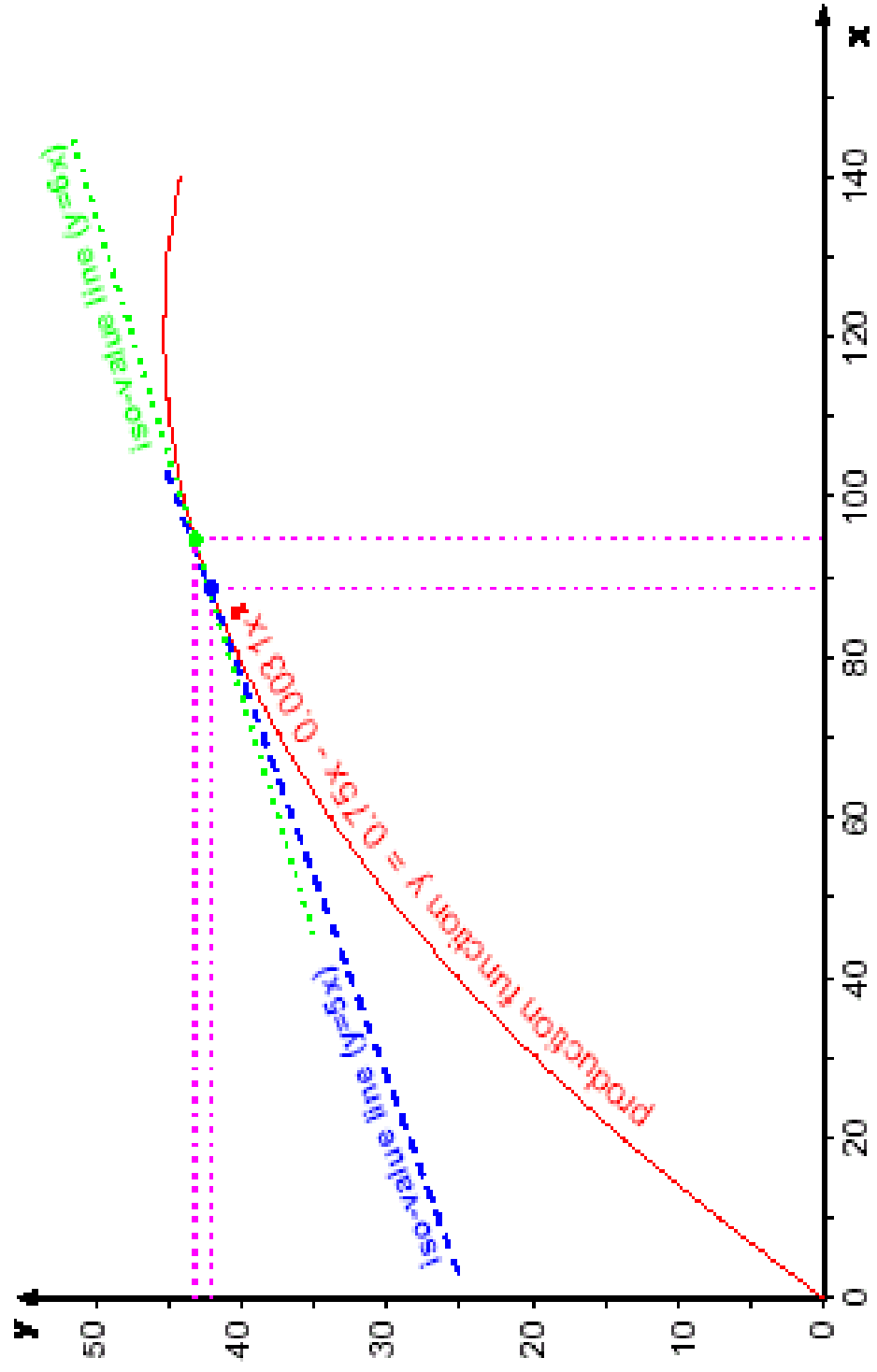
Ono što tražimo kod geometrijskog određivanja je točka na proizvodnoj funkciji u kojoj je nagib jednak odnosu cijena

1. Crtamo proizvodnu funkciju
2. Odredimo pravac istih vrijednosti
3. Tangenta na proizvodnu funkciju

UPRAVA POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA- vježbe

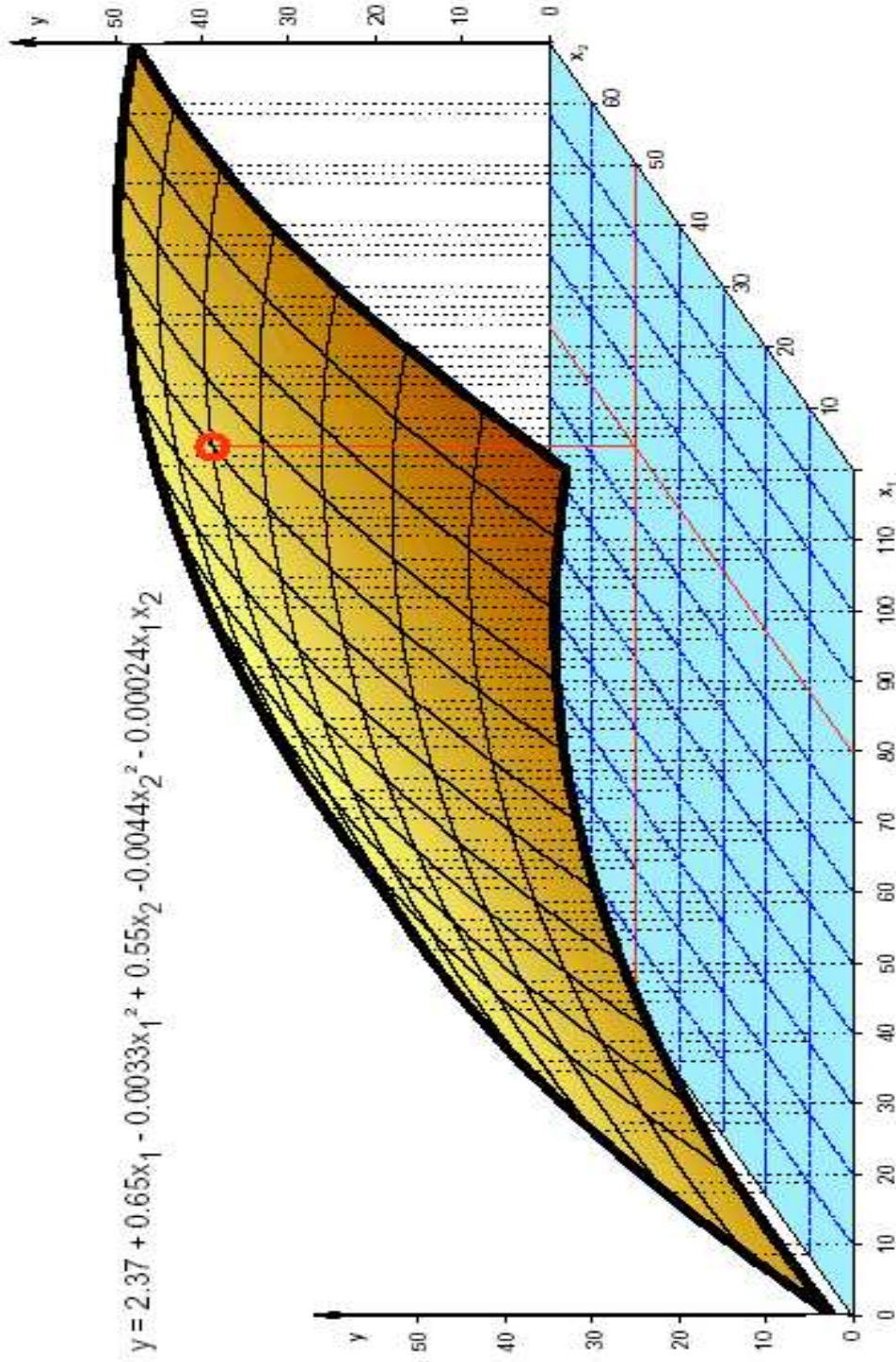
Analiza proizvodne funkcije s više čimbenika

U poljoprivrednoj proizvodnji sudjeluje puno više od jednog faktor proizvodnje.

Proizvodna funkcija s više faktora rješava se matematičkim putem

$$Y = 2,37 + 0,65 x_1 - 0,0033x_1^2 + 0,55 x_2 - 0,0044 x_2^2 - 0,00024 x_1 x_2$$

$$y = 2.37 + 0.65x_1 - 0.0033x_1^2 + 0.55x_2 - 0.0044x_2^2 - 0.00024x_1x_2$$

- Zadatak 2:
  - U proizvodnji mlijeka utvrđen je slijedeći odnos mliječnosti i utroška krmnih jedinica
  - $Y = -101,467 + 1,2554x - 0,000086x^2$
  - Odredi ekonomski optimum utroška krmnih jedinica
-

Na primjeru iz zadatka 1 odredi: varijabilne troškove, ukupne troškove, prosječne varijabilne, fiksne i granične troškove

Fiksni troškovi iznose 50 n.j., a cijena inputa 30 n.j.

Odredi optimum kod slijedećih cijena proizvoda: 0.80, 1.10, 1.35, 2.00 n.j.

Proizvodnja: 200 svinja u turnusu (tov od 30 do 110 kg), 2,7 turnusa godišnje.

- a) Na temelju kalkulacije izračunaj cijenu koštanja i usporedi je s prodajnom cijenom
  - b) Izračunati osnovne ekonomske pokazatelje uspješnosti poslovanja
  - c) Je li je opravdano prekinuti tov svinja?
-

	količina		cijena	iznos (kn)	
	turnus	godišnje		turnus	godišnje
Ukupni prihod					514.998,00
prodaja tovljenika	22.000,00	59.400,00	8,67	190.740,00	514.998,00
Ukupni troškovi					557.600,00
Varijabilni troškovi				188.000,00	507.600,00
ulaz stoke	6.000,00	16.200,00	11,00	66.000,00	178.200,00
hrana				120.000,00	324.000,00
veterinarske usluge				2.000,00	5.400,00
Fiksni troškovi					50.000,00
Kamate					30.000,00
Amortizacija					20.000,00

Cijena koštanja > prodajne cijene

Ako prestane proizvoditi fiksni trošak i dalje iznosi 50.000,00 kuna, a ako nastavi proizvoditi gubitak iznosi 43 tisuće kuna

Prosječni varijabilni trošak > prodajne cijene

Osnovni smisao prihvaćanja prodaje po prodajnoj cijeni koja je ispod cijene koštanja je u tome da se ne prekida kontinuitet proizvodnje, a što je još važnije ne prekida se opskrba tržišta.

- Zakon supstitucije
- Supstitucija proizvodnih faktora
- Supstitucija proizvodnji na poljoprivrednom gospodarstvu

- **Slika 13**

Granična stopa supstitucije je negativan odnos promjene x_1 i x_2 neophodnih za isti prinos

Jedino su pozitivne GSO od ekonomskog interesa.

- **Slika 14**

- **Slika 15**
  - Postoje tri odnosa između proizvodnih faktora
    - Nelinearne izokvante i opadajuća stopa povrata
    - Linearne izokvante (kod potpuno zamjenjivih proizvodnih faktora)
    - Potpuna komplementarnost (supstitucija nije moguća)
-

- Optimalna kombinacija dvaju proizvodnih faktora naziva se kombinacija s minimalnim troškovima
  - Kombinacija s minimalnim troškovima dobiva se kada je granična stopa supstitucije jednaka recipročnom odnosu cijena.
-

- Supstitucija proizvodnji na poljoprivrednom gospodarstvu
- Između proizvodnji na OPG postoje slijedeći odnosi:
  - Neovisni
  - Konkurentni
  - Komplementarni
  - Suplementarni

- Konstantna GSS
  - Padajuća GSS
  - Rastuća GSS
-